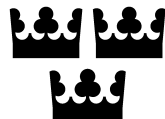

Bilaga 3

Avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000

Bilaga 3

Avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000

Innehållsförteckning

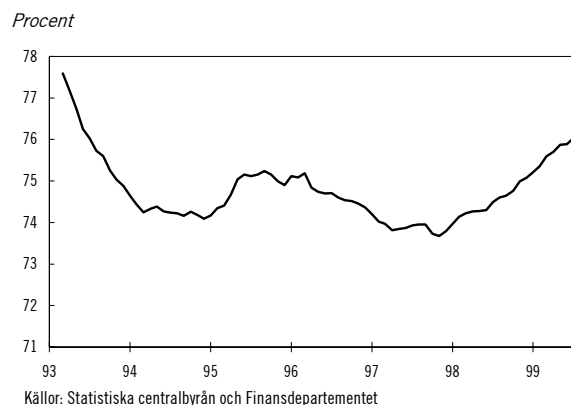
1	Regeringens mål för öppen arbetslöshet och sysselsättning.....	4
2	Sysselsättningspolitiken och utvecklingen på arbetsmarknaden.....	5
2.1	Sunda offentliga finanser och stabila priser.....	5
2.2	Lönebildning.....	5
2.3	Privat sysselsättning och företagande.....	6
2.4	Skola, vård och omsorg.....	7
2.5	Arbets- och kompetenslinjen.....	8
2.5.1	Utbildning och kompetensutveckling.....	8
2.5.2	Arbetsmarknadspolitik.....	9
3	Sysselsättningsarbetet inom EU.....	13
4	Regeringens förslag i budgetpropositionen för år 2000.....	13
4.1	Arbets- och kompetenslinjen.....	14
4.2	Förbättrade villkor för företagande.....	14
5	Tillväxt, sysselsättning och arbetslöshet fram till år 2002.....	14
5.1	Den ekonomiska utvecklingen.....	14
5.2	Arbetsmarknaden.....	15

1 Regeringens mål för öppen arbetslöshet och sysselsättning

Att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten utgör regeringens främsta uppgift. I regeringsförklaringen 1996 deklarerade regeringen att Sverige år 2000 skall ha halverat den öppna arbetslösheten till 4 procent och riksdagen ställde sig i juli samma år bakom detta mål. I budgetpropositionen för 1999 tillkom ett mål för sysselsättningen. Målet innebär att andelen reguljärt sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 procent 1997 till 80 procent år 2004. Därigenom minskar också behovet av sociala ersättningar. Antalet personer, omräknat till helårsekvivalenter, vars försörjning utgörs av ersättningar för ohälsa, arbetslöshet, deltagande i arbetsmarknadsprogram och socialbidrag skall minska från drygt 1 miljon helårspersoner 1997 till 0,8 miljoner år 2004.¹

Regeringen har utfäst sig att varje halvår redovisa en avstämning i förhållande till målet om halverad öppen arbetslöshet. I det följande redovisas den sjätte avstämningen av arbetslöshetsmålet, vilken också innehåller en redogörelse för regeringens politik och för utvecklingen på arbetsmarknaden. Vidare presenteras en uppföljning av sysselsättningsmålet. Slutligen redovisas i korthet regeringens prognos för tillväxt, sysselsättning och arbetslöshet fram till år 2002.

Diagram 1.1 Andelen reguljärt sysselsatta, 20-64 år, säsongrensade månadsdata, 3-mån. glidande medelvärde.

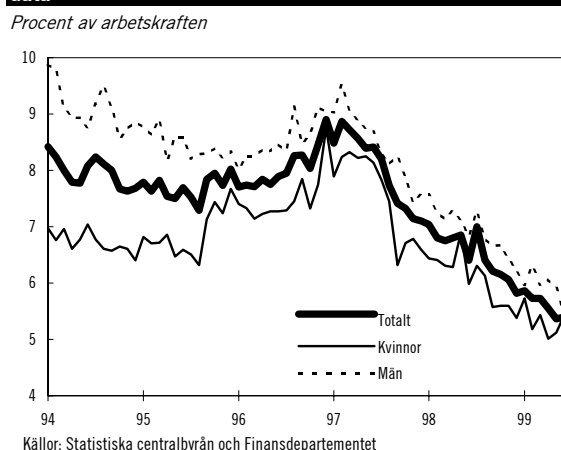

Andelen reguljärt sysselsatta bland personer i åldrarna 20 till 64 år uppgick 1990 till drygt 85 procent. Sysselsättningsandelen sjönk därefter, med undantag av en viss uppgång 1995, kontinuerligt fram till 1997. Sedan sommaren 1997 har sysselsättningsandelen åter stigit och 1998 var andelen reguljärt sysselsatta 74,6 procent. Under 1999 har sysselsättningen fortsatt att stiga och andelen reguljärt sysselsatta uppgick under andra kvartalet till 76,8 procent, en ökning med drygt 1,5 procentenheter sedan andra kvartalet 1998.

För att uppnå sysselsättningsmålet behöver cirka 55 000 nya arbetstillfällen tillkomma per år mellan 1997 och 2004. Sedan sommaren 1997 har sysselsättningen ökat med cirka 160 000 personer, en utveckling som således ligger över med vad som krävs för att uppnå sysselsättningsmålet.

De senaste två åren har arbetslösheten minskat kraftigt bland både män och kvinnor. I juli i år uppgick den säsongrensade öppna arbetslösheten enligt Finansdepartementets beräkningar till 5,4 procent², vilket är en minskning med cirka 1,5 procentenheter sedan juli förra året. Sedan våren 1997 har arbetslösheten minskat med cirka 3 procentenheter. Arbetslösheten bland kvinnor, som allt sedan krisen i början av 1990-talet varit betydligt lägre än männens, uppgick i juli i år till 4,5 procent (säsongrensat). Detta kan jämföras med en arbetslöshet på 5,8 procent bland männen. Skillnaden i arbetslöshet mellan män och kvinnor har minskat sedan mitten av 1990-talet.

Diagram 1.2 Öppen arbetslöshet, säsongrensade månadsdata

¹ För en detaljerad beskrivning av sysselsättningsmålet, se bilaga 4 till budgetpropositionen för 1999, prop. 1998/99:1.

² Icke säsongrensat öppen arbetslöshet uppgick till 6,4 procent i juli, lika hög för män och kvinnor.

2 Sysselsättningspolitiken och utvecklingen på arbetsmarknaden

I tillväxtpropositionen (prop. 1995/96:25) hösten 1995 lade regeringen fram en dagordning för sitt arbete att stärka tillväxten och sysselsättningen. Dagordningen har därefter fått sin konkreta utformning i ett flertal propositioner. Regeringens politik för ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet bygger på fem grundstenar:

1. De offentliga finanserna skall vara sunda och priserna stabila.
2. Det krävs en bättre fungerande lönebildning för att arbetslösheten skall kunna halveras.
3. Huvuddelen av sysselsättningsökningen de kommande åren bör ske i den privata sektorn.
4. I den offentliga sektorn skall verksamheter prioriteras framför transfereringar. Skolan, vården och omsorgen utgör kärnan i välfärden.
5. Arbetslösheten skall minskas huvudsakligen genom att fler människor får arbete eller utbildning som ger ökade möjligheter till arbete.

Dessa grundstenar utgör i de följande avsnitten utgångspunkt för redogörelsen för de konkreta åtgärder som vidtagits inom ramen för sysselsättningspolitiken.³ I avsnitten ges även en bakgrund till de åtgärder som vidtagits samt en beskrivning av utvecklingen på några centrala områden.

2.1 Sunda offentliga finanser och stabila priser

Saneringen av de offentliga finanserna, som inleddes under förra mandatperioden, har inneburit att budgetunderskott vänts till överskott och att Sverige kan börja amortera på statsskulden. Saneringsprogrammet har vidare inneburit ett starkt förtroende för den svenska ekonomin. Dessutom har tilltron till inflationsmålet på 2 procent stärkts. Dessa båda faktorer har tillsammans skapat utrymme för väsentligt lägre räntor samt låga och stabila priser. Lägre räntor leder till att de

offentliga ränteutgifterna minskar, vilket i sin tur frigör resurser som kan användas för att förbättra ekonomins funktionssätt och möjliggör ökade överföringar till kommunerna. Dessa överföringar väntas leda till att den kommunala konsumtionen ökar, främst inom vård, skola och omsorg, och därmed till en ökad offentlig sysselsättning. Lägre räntor stimulerar dessutom investeringarna och den privata konsumtionen.

Sunda offentliga finanser och stabila priser är alltjämt en viktig förutsättning för en uthållig ökning av sysselsättningen. I enlighet med det långsiktiga målet för de offentliga finanserna som antogs av riksdagen i och med 1997 års vårproposition skall överskotten i de offentliga finanserna uppgå till 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Därigenom lättas skuldbördan på kommande generationer samtidigt som ett finanspolitiskt handlingsutrymme skapas inför kommande lågkonjunkturer.

Förbättringen av de offentliga finanserna skapar utrymme för skattesänkningar med början under innevarande mandatperiod. Dessa skattesänkningar bör utformas så att marginaleffekter minskas och arbetskraftsdeltagande och utbildning uppmuntras. Därmed understöds en utveckling med högre tillväxt och ökad sysselsättning.

2.2 Lönebildning

För att den pågående konjunkturuppgången skall bli långvarig är det av stor vikt att löneökningarna hålls på en nivå som är förenlig med fortsatt prisstabilitet även vid en väsentligt lägre arbetslöshet än dagens. I en ekonomi som kännetecknas av låg inflation är det svårt för företagen att övervältra kostnader för löneökningar på konsumenter genom ökade priser. Reallöne-ökningar som överstiger produktivitetstillväxten kommer i större utsträckning än tidigare att få direkta konsekvenser för produktion och sysselsättning.

Våren 1996 gav regeringen arbetsmarknadens parter i uppdrag att redovisa sin syn på lönebildningen och möjligheterna att gemensamt formulera nödvändiga förändringar av förhandlings- och lönebildningssystemen. Regeringen beslutade därefter att utse en särskild utredare med uppdrag att närmare analysera de olika förslag till förändringar av formerna för framtidens lönebildning som parterna presenterade för regeringen 1997. Utredaren lämnade sitt huvud-

³ För en mer detaljerad genomgång av de åtgärder som vidtagits hänvisas till uppföljningen av arbetslöshetsmålet i bilaga 4 i budgetpropositionen för 1998 (prop. 1997/98:1).

betänkande till regeringen i november 1998. Två s.k. samsynsmän har på regeringens uppdrag undersökt förutsättningarna för en samsyn kring spelreglerna för lönebildningen. Samsynsmännen rapporterade till regeringen att det finns betydande motsättningar mellan arbetsmarknadens parter i denna fråga. Regeringen avser därför att i november lägga ett förslag om nödvändiga förändringar av regelverket för lönebildningen.

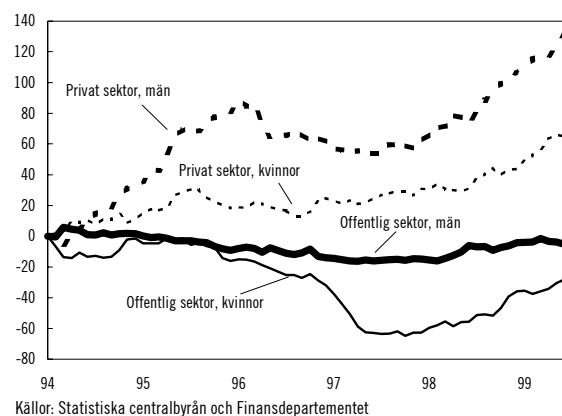
2.3 Privat sysselsättning och företagande

Den tredje grundstenen för sysselsättningspolitiken är att huvuddelen av sysselsättningsökningen skall komma i den privata sektorn. En hög sysselsättning i privat sektor bidrar till att stärka de offentliga finanserna, och är därför en grundförutsättning för bibehållandet av ett väl utbyggt välfärdssystem.

Den privata sysselsättningen minskade kraftigt i början av 1990-talet, framför allt inom tillverkningsindustrin och byggsektorn. Sedan 1994 har den privata sysselsättningen återigen ökat, vilket framgår av diagram 2.1. Sysselsättningsökningen var inledningsvis betydligt större för män än för kvinnor, men de senaste åren är uppgången mer jämt fördelad mellan män och kvinnor.

Diagram 2.1 Sysselsättningsförändring i offentlig och privat sektor, basperiod januari 1994

Tusental personer, (säsongrensade glidande medelvärden)

Sysselsättningen har ökat kraftigt det senaste året och den snabba sysselsättningstillväxten inom tjänstesektorn har fortsatt. Den största ökningen har skett inom privata företagsinriktade tjänster, men även inom personliga och kulturella tjänster samt inom utbildning, vård och omsorg. Sysselsättningsförändringarna inom industrisektorn

har varit små, trots det förbättrade konjunkturläget.

Saneringen av de offentliga finanserna har bidragit till en kraftig räntenedgång och minskad osäkerhet om den ekonomiska politiken. Detta har i sin tur bidragit till att skapa ett gynnsamt investeringsklimat och därmed möjliggjort ökad sysselsättning i den privata sektorn.

För att främja sysselsättningen inom den privata sektorn har också ett flertal åtgärder genomförts för att förbättra villkoren för företagande. Många av åtgärderna har varit särskilt riktade mot små och medelstora företag. Bland åtgärderna som redan genomförts kan nämnas nedsättning av arbetsgivaravgiften, lättnader i ägarbeskattningen, möjligheter att kvitta underskott i nystartad näringsverksamhet mot inkomst av tjänst, rätt till tjänstledighet för att starta eget företag och ett treårigt program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt. En ny anställningsform – överenskommen visstidsanställning – har också införts i syfte att stimulera till nyanställningar.

Den av regeringen tillsatta Småföretagsdelegationen presenterade under 1998 sitt slutbetänkande med förslag på konkreta åtgärder som syftar till att förbättra villkoren för de små företagen. I december 1998 presenterade regeringen ett antal åtgärder som syftar till att förenkla för småföretagen, och flera av dessa åtgärder följer förslagen i Småföretagsdelegationens betänkande. En särskild regelförenklingsgrupp, SimpLex, har inrättats inom Näringsdepartementet. En grupp bestående av entreprenörer och företagare, Nybyggarna, knyts till Näringsdepartementet, och skall mötas regelbundet för att diskutera aspekter kring företagandets villkor. Vidare har en statssekreterargrupp inrättats med särskilt ansvar för regelförenklingsarbetet. Regeringen har också beslutat om en förordning för myndigheterna som innebär att en konsekvensanalys av nya reglers effekter för små företags villkor skall göras innan förändringarna genomförs (SFS 1998:1820). Motsvarande krav ställs på samtliga utredningar i den nya Kommittéförordningen (SFS 1998:1474). Patent- och registreringsverket och Statskontoret har fått i uppdrag att ta fram ett förslag till en samordning av företagens uppgiftslämnande. Vidare vidtas åtgärder för att förbättra servicen till företagen samt att förkorta handläggningstiderna vid ett antal myndigheter.

En utredning har tillsatts för att göra en samlad översyn av statliga insatser på riskkapital-

området. Möjligheterna till en patentintrångsförsäkring undersöks närmare.

Under 1990-talet har antalet egenföretagare, exklusive jord- och skogsbruk, ökat med drygt 10 procent. Under 1998 startades enligt statistik från SCB och NUTEK knappt 34 000 nya företag som tillsammans skapade cirka 55 000 arbetstillfällen.⁴ Kvinnor är underrepresenterade bland egenföretagarna och svarade för drygt 30 procent av de nya företagen 1998. För att främja kvinnligt företagande har särskilda åtgärder införts. Till dessa hör möjlighet till förlängt starta eget-bidrag, särskilda lånemöjligheter och affärsrådgivning. Varannan kvinna som startade företag under 1997 fick starta eget-bidrag, jämfört med var tredje man.

Under 1998 var antalet företagskonkurser det lägsta under hela 1990-talet. Varje arbetsdag gick 35 företag i konkurs, vilket kan jämföras med 85 företag 1992. Totalt berördes knappt 19 000 anställda av konkurser under 1998. Under 1999 har antalet konkurser fortsatt att minska och var under första halvåret 20 procent lägre än motsvarande period 1998.

En uppföljning av de företag som etablerades under 1994 visar att 58 procent av företagen fortfarande var verksamma tre år senare. Det är något lägre än för de företag som etablerades 1989, 1991 respektive 1992 (de år för vilka uppföljningar gjorts), då antalet kvarvarande företag efter tre år var över 60 procent.

2.4 Skola, vård och omsorg

Saneringen av de offentliga finanserna har skapat utrymme att höja statsbidragen till kommuner och landsting. Sammantaget skall statsbidragen höjas med 25 miljarder kronor från 1996 års nivå till och med år 2002.⁵ Fram till och med 1998 hade 12 miljarder kronor tillförts och ytterligare 4 miljarder kronor tillförs under 1999. Kommunernas och landstingens ekonomiska situation väntas dessutom påtagligt förbättras till

följd av det ökade skatteunderlaget som den snabba sysselsättningstillväxten ger upphov till. De höjda statsbidragen har redan medfört att en viss sysselsättningsökning kommit till stånd inom kommuner och landsting. Dessutom ger de höjda statsbidragen goda förutsättningar att förstärka kvaliteten i skola, vård och omsorg.

Som framgår av diagram 2.1 har antalet sysselsatta i den offentliga sektorn ökat successivt sedan 1998, främst bland kvinnor.⁶ Den kommunala sysselsättningen, som utgör merparten av sysselsättningen i den offentliga sektorn, uppvisar den största ökningen. Sysselsättningen i kommuner och landsting ökade med cirka 33 000 personer mellan första halvåret 1998 och första halvåret 1999, vilket motsvarar en ökning med 3,2 procent. Under samma period sjönk sysselsättningen vid statliga myndigheter med cirka 3 000 personer, vilket motsvarar en minskning med 1,5 procent.

Som en följd av den senaste tidens uppmärksamhet kring det ökade rekryteringsbehovet av skol-, vård- och omsorgspersonal, tillsatte regeringen i juni 1998 en kommission med uppdrag att se över såväl utbildningsbehov som arbetsförhållanden inom vård- och omsorgssektorn. I kommissionens slutrapport (Ds 1999:44) föreslås en utökning av utbildningsplatser för vårdyrken, omskolning från övertalighetsområden som barnomsorg till bristyrken inom vård och omsorg samt insatser för att öka antalet anställda invandrare inom vården och omsorgen. Vidare föreslås större möjligheter till heltidsanställningar i syfte att minska deltidsarbetslösheten. Regeringen har också beviljat Länsarbetsnämnden i Stockholms län cirka 6 miljoner kronor till projektledningsinsatser under en treårsperiod. Medlen skall användas till ett pilotprojekt för att förbättra möjligheterna för utländska läkare att erhålla svensk läkarlegitimation.

⁴ NUTEK, "Svenskt näringsliv och näringspolitik". Från och med 1998 omfattar statistiken alla företag, tidigare ingick bara företag med en omsättning över 30 000 kronor.

⁵ I detta belopp ingår medel som tillförs utgiftsområde 16 för att fr o m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa inom barnomsorgen.

⁶ Det kan noteras att det finns en viss skillnad mellan arbetskraftsundersökningens statistik och den statistik över sysselsättningen som presenteras i Nationalräkenskaperna. Enligt Nationalräkenskaperna var förändringarna i sysselsättningen i offentlig sektor något mindre.

2.5 Arbets- och kompetenslinjen

2.5.1 Utbildning och kompetensutveckling

En av grundstenarna i regeringens sysselsättningsstrategi är en flerårig satsning på utbildning och kompetensutveckling på alla nivåer i samhället. För att varaktigt höja sysselsättningen och förbättra möjligheterna till arbete för de arbetslösa är utbildning av stor vikt. Detta gäller särskilt om utbildningsinsatserna är riktade mot de personer som har lägre utbildning samt mot de kompetensområden där efterfrågan finns.

Regeringen har föreslagit att en satsning på kompetensutveckling för anställda genomförs åren 2000-2002. Utgångspunkten för satsningen skall vara det förslag som arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet lämnade i höstas.

Som en följd av konjunkturedgången i början på 1990-talet ökade arbetslösheten kraftigt inom samtliga utbildningsgrupper i Sverige. Den senaste tidens förbättrade konjunkturläge har på motsvarande sätt medfört att arbetslösheten sjunkit för alla utbildningsgrupper, med undantag av personer med forskarutbildning. Som framgår av tabell 2.1 ligger arbetslösheten emellertid fortfarande på en hög nivå för personer med kortare utbildning. Arbetslöshetsnivån för högutbildade har däremot sjunkit till en relativt låg nivå. En trolig orsak till nedgången i arbetslöshet bland personer med högst gymnasieutbildning är att många personer på denna utbildningsnivå deltar i kunskapslyftet.

Vuxenutbildning

Den svenska vuxenutbildningen är mycket omfattande. Till det offentliga skolväsendet för vuxna hör kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvox), svenskundervisning för invandrare (sfi) samt Statens skolor för vuxna (SSV). Sedan kunskapslyftet startade hösten 1997 har deltagandet i vuxenutbildningen ökat kraftigt. Enligt Skolverket uppgick det totala antalet studerande i gymnasial vuxenutbildning⁷ under hösten 1998 till drygt 235 000 personer, vilket är en ökning med 36 procent från hösten 1997.

Tabell 2.1 Arbetslöshet för olika utbildningsgrupper, angivet i procent.

	1997	1998
Förgymnasial utbildning < 9 år	9,5	7,9
Förgymnasial utbildning 9 (10) år	12,0	9,9
Gymnasieutbildning. max 2 år	8,3	6,6
Gymnasieutbildning > 2 år	9,2	7,6
Eftergymnasial utbildning < 3 år	4,9	3,9
Eftergymnasial utbildning, minst 3 år	3,4	2,9
Forskarutbildning	1,9	2,1
Samtliga	8,0	6,5

Anm.: Arbetslösheten definieras som antal arbetslösa som andel av antal personer i arbetskraften inom respektive utbildningsgrupp.

Källa: Statistiska centralbyrån, AKU

Av dem som deltog i gymnasial vuxenutbildning under hösten 1998 var 32 procent män. Andelen kursdeltagare över 30 år har ökat och uppgick till 56 procent hösten 1998. Elever som var födda utomlands utgjorde cirka 19 procent av det totala antalet studerande. Personer med högst tvåårig gymnasieutbildning svarade för 70 procent av de studerande under samma period. Av de elever som deltog i den gymnasiala vuxenutbildningen under hösten 1998 var 46 procent nyinskrivna och 31 procent hade studerat sedan hösten 1997. Antalet personer som sökt särskilt utbildningsbidrag (UBS) inför höstterminen 1999 är betydligt färre än tidigare. Till hösten 1999 har 50 000 personer sökt UBS, vilket kan jämföras med hösten 1998 då de sökande uppgick till omkring 80 000 personer. Det minskade antalet ansökningar kan förklaras med att UBS sedan den 1 juli 1999 endast beviljas för studier under maximalt ett år, samt att kvoten för det totala antalet bidrag av detta slag fylldes redan under våren. Detta har bidragit till att antalet ansökningar om särskilt vuxenstudiestöd (SVUX) har ökat kraftigt. Inför höstterminen 1999 uppgick antalet ansökningar om SVUX till cirka 25 000, vilket kan jämföras med tidigare år då antalet ansökningar uppgått till 8 000 - 10 000.

Regeringen har tagit initiativ till fristående utvärderingar av kunskapslyftet, bl a vad gäller hur kunskapslyftet påverkat deltagarnas möjligheter att få arbete eller gå vidare till högre studier. Utvärderingarna avrapporteras löpande under perioden 1999-2001.

⁷ Med gymnasial vuxenutbildning avses verksamhet inom såväl kunskapslyftet som den kommunalt finansierade gymnasiala vuxenutbildningen.

Tabell 2.2 Examensmål

Examen	Mål 1997-1999	Utfall 1997-1998 i % av målet	Utfall 1997	Utfall 1998	Preliminära mål 2000-2002
Magisterexamen	14 155	65 % (69 %)	4 434 (4668)	4 837 (5094)	17 920
Apotekarexamen	280	48 %	52	83	350
Civilingenjörsexamen	10 700	64 %	3 381	3 426	11 670
Grundskollärarexamen, 4-9	4 440	44 %	969	993	6 240
Gymnasielärarexamen	3 720	51 %	902	1 002	4 485

Anm.: I utfallsiffrorna för magisterexamen anges inom parentes det totala antalet examina inklusive examina vid enskilda högskolor samt lärosäten för vilka mål för antalet magisterexamen inte satts upp.

Regeringen avser lämna förslag till justering av de hittills preliminära målen för perioden 2000-2002 när utfallet av hela perioden 1997-1999 är känt.

Kvalificerad yrkesutbildning

Sedan 1996 pågår en försöksverksamhet med kvalificerad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå (KY). Intresset från såväl arbetslivet som de sökande är mycket stort. Totalt beräknas omkring 12 000 personer delta i KY under hösten 1999, varav 6 000 personer är nyantagna. Flest platser återfinns inom IT, tillverkning, ekonomi, turism och vård. Av samtliga deltagare under perioden 1996-1998 har 46 procent varit kvinnor och 10 procent födda i utlandet. Ungefär 70 procent av de deltagare som hittills avslutat sin utbildning har fått ett arbete inom tre månader efter att de avslutat utbildningen. Antalet anordnare av kvalificerad yrkesutbildning har tredubblats sedan starten 1996. Under hösten 1999 finns det cirka 150 olika anordnare.

Högskolan

Läsåret 1997/98 uppgick antalet registrerade studenter vid landets universitet och högskolor till mer än 300 000 personer. I takt med att den svenska högskolan byggts ut över hela landet har 16 000 nya platser tillkommit under vart och ett av åren 1997 till 1999 och resurser för ytterligare 20 000 permanenta platser år 2000 skall tillföras. I budgetpropositionen för år 2000 föreslår regeringen, i enlighet med aviseringen i 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100), en utbyggnad av högskolan med ytterligare 10 000 platser 2001 och lika många år 2002.

De nytillkomna platserna skapas främst inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena. Vidare skall 1 500 av platserna avsättas till distansutbildning och decentraliserad utbildning. Utöver den statligt finansierade utbildningen förekommer även uppdragsutbildning på landets universitet och högskolor. Under budgetåret

1998 beräknas mer än 5 500 helårsstudenter⁸ ha studerat på uppdragsutbildning.

Riksdagen har fastställt utbildningsmål för varje universitet och högskola för treårsperioden 1997-1999. De resultat som hittills erhållits indikerar att målet kommer att uppnås vad gäller antalet magister- och civilingenjörsexamina. Utfallet för de övriga examensmålen är sämre och målen för dessa examina kommer sannolikt inte att nås (se tabell 2.2).

2.5.2 Arbetsmarknadspolitik

Arbetsmarknadspolitikens främsta uppgift är att genom ett effektivt platsförmedlingsarbete, kompetenshöjande insatser och andra åtgärder uppnå en högre rörlighet på arbetsmarknaden och förhindra långa perioder utan reguljärt arbete. Detta skall bidra till att sysselsättningen kan öka och arbetslösheten minska utan att inflationsdrivande flaskhalsar och bristsituationer uppstår. Det är mycket viktigt att arbetsmarknadspolitikerna har denna inriktning speciellt vid en stark konjunktur. Hög prioritet ges därför till den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen och till att förhindrande att individer med en svag ställning på arbetsmarknaden slås ut. Även arbetet med att bryta den rådande könsuppdelningen på arbetsmarknaden prioriteras.

Konjunkturberoende program

Som en följd av att aktivitetsnivån i ekonomin ökat har även företagens efterfrågan på arbetskraft blivit större, och antalet nyanmälda lediga

⁸ Helårsstudenter beräknas utifrån varje enskilt kurstillfälle. Antalet registrerade på kursen multipliceras med poäng dividerat med 40. Antalet helårsstudenter exkl. uppdragsutbildning uppgick budgetåret 1998 till drygt 245 000.

platser ökade med ca 13 procent mellan andra kvartalet 1998 och 1999. I 1999 års ekonomiska vårproposition föreslog regeringen en neddragning av volymen av konjunkturberoende programmen mot bakgrund av den goda utvecklingen på arbetsmarknaden. För att förhindra att det uppstår inflationsdrivande flaskhalsar till följd av brist på viss yrkeskompetens, har det dessutom skett en successiv förändring av arbetsmarknadspolitiken inriktning. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att anpassa de arbetsmarknadspolitiska programmen till den ökade efterfrågan på utbildad arbetskraft, och beslutat att ge ökade resurser till olika former av utbildning. Som en följd av detta var andelen personer i utbildningsprogram, arbetsmarknadsutbildning och IT-satsningen i genomsnitt 35 procent högre under de första sex månaderna 1999 jämfört med motsvarande period 1998, medan andelen i praktikprogram i genomsnitt var 23 procent lägre under samma period. Antalet personer i arbetsmarknadsutbildning var i genomsnitt knappt 41 000 per månad under första halvåret 1998, vilket kan jämföras med i genomsnitt 53 000 personer per månad under första halvåret 1999. Under de två första kvartalen 1999 har andelen i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning minskat, medan andelen i förberedande arbetsmarknadsutbildning uppvisar en något stigande trend. Majoriteten av utbildningsdeltagarna, cirka 60 procent, deltar dock i yrkesinriktad utbildning.

Särskilda satsningar inom arbetsmarknadsutbildningen görs inom IT-området, genom det nationella programmet för IT-utbildning, SwIT. Programmet startade i december 1997 och skall avslutas i mars 2000. Målet är att till slutet av mars år 2000 ha utbildat 11 000 personer. I slutet av juli 1999 var drygt 8 800 personer registrerade i SwIT:s databas.⁹ Tre grupper på arbetsmarknaden prioriteras i SwIT, nämligen kvinnor, invandrare och arbetshandikappade. Av samtliga deltagare beräknas 34 procent vara kvinnor, 7 procent vara utländska medborgare och 5 procent vara arbetshandikappade.

⁹ Vid samma tidpunkt hade drygt 6 000 personer påbörjat en SwIT-utbildning enligt AF 90. Skillnaden i antalet personer kan delvis förklaras med en felkodning i AF 90 och delvis med att SwIT i sin rapportering även tar med anställda, vilka uppgår till cirka 1 800 personer.

Arbetsmarknadsverkets verksamhetsmål

I regleringsbrevet för Arbetsmarknadsverket för budgetåret 1999 upprättas en rad verksamhetsmål. Måluppfyllelsen har generellt förbättrats mellan första och andra kvartalet 1999. Genom de förstärkningar av anställningsstödet som införs den 1 oktober kommer möjligheterna för långtidsinskrivna att återfå kontakten med den reguljära arbetsmarknaden att förbättras.

Tabell 2.3 Arbetsmarknadsverkets mål- och resultatuppfyllelse

	Mål	Resultat kvartal 1/99	Resultat kvartal 2/99
Anvisningsgrad (%)	90	91	90,2
Andel arbetsgivare som fått tillräckligt med sökande i tid (%)	80	67	68
Andel i arbete efter yrkesinriktad utbildning (%)	70 ¹	32,8	43,6
Antal långtidsarbetslösa (högst)	50 000	45 009	44 164
Antal långtidsinskrivna (högst)	75 000 ²	90 015	85 157
Ungdomsgarantierbjudande (%)	100	97	97,5

1. Detta mål skall uppnås fjärde kvartalet 1999.

2. Vid slutet av 1999.

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen

Långtidsinskrivna

Antalet långtidsinskrivna, dvs. personer som varit inskrivna vid arbetsförmedlingarna i minst två år och inte haft något arbete, har sjunkit med 21 procent det senaste året.¹⁰ I juli 1999 uppgick antalet långtidsinskrivna till drygt 85 000 personer. Av de som var långtidsinskrivna under andra kvartalet 1999 deltog i genomsnitt 40 procent i ett aktivt arbetsmarknadsprogram och 60 procent var arbetslösa.

Minskningen av antalet långtidsinskrivna kan förklaras av den ökade efterfrågan på arbetskraft samt deltagande i kunskapslyftet. Männerna utgör 60 procent av de långtidsinskrivna och 76 procent av samtliga långtidsinskrivna är i åldrarna 25-54 år. En förhållandevis stor del av de långtidsinskrivna utgörs av arbetshandikappade och utomnordiska medborgare. Andelen arbetshan-

¹⁰ Till följd av en definitionsförändring från och med januari 1999 är de redovisade talen för långtidsinskrivna inte jämförbara mellan 1998 och 1999. I AMS kvartalsrapport 1999:2 görs en korrigerering för definitionsförändringen och därigenom kan minskningen i antalet långtidsinskrivna uppskattas.

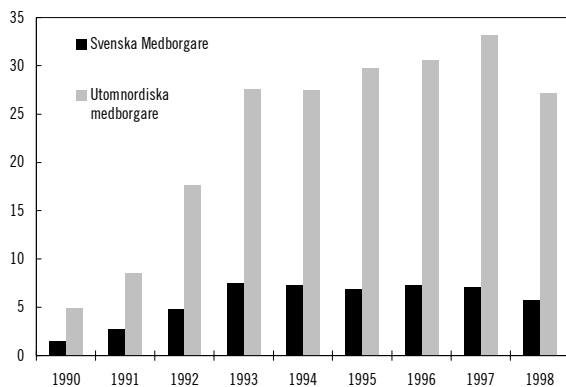
dikappade uppgick i juli 1999 till 24 procent och andelen utomnordiska medborgare till ungefär 14 procent av de långtidsinskrivna.

Personer med utomnordisk bakgrund

De utomnordiska medborgarnas situation på arbetsmarknaden försämrades kraftigt under 1990-talet, men de senaste två åren har deras situation förbättrats något. Arbetslösheten bland utomnordiska medborgare ökade från fem procent 1990 till som mest 33 procent 1997. Därefter minskade arbetslösheten till 27 procent 1998 och under 1999 har arbetslösheten sjunkit ytterligare. Mellan 1990 och 1997 sjönk sysselsättningsgraden från 67 procent 1990 till 35 procent 1997 för att sedan stiga till 39 procent 1998.¹¹ Arbetskraftsdeltagandet var cirka 70 procent 1990, men föll till 54 procent 1998, 43 procent för kvinnor och 62 procent för män.

Diagram 2.2 Öppen arbetslöshet, utomnordiska och svenska medborgare, 1990-1998

Procent

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Jämfört med svenska och övriga nordiska medborgare har utomnordiska medborgare avsevärt svårare att lämna arbetslösheten för den reguljära arbetsmarknaden. Däremot är det en något större andel av de arbetslösa utomnordiska invandrarna som lämnar arbetslösheten för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Emellertid tycks andelen arbetslösa utomnordiska medborgare som får reguljärt arbete ha ökat kontinuer-

ligt de senaste åren,¹² vilket tyder på att den starka konjunkturen påverkar situationen på arbetsmarknaden i positiv riktning även för denna grupp.

Tabell 2.4 Andel utomnordiska och övriga medborgare som går från arbetslöshet till reguljärt arbete och arbetsmarknadspolitiska program, angivet i procent.

	Utomnordiska medborgare till reguljärt arbete	Övriga medborgare till reguljärt arbete	Utomnordiska medborgare till program	Övriga till program
jan. 92	4,8	9,3	12,4	8,5
jan. 93	2,4	5,4	6,9	6,7
jan. 94	3,3	6,6	11,5	10,2
jan. 95	3,1	7,7	12,5	9,8
jan. 96	2,9	7,0	13,9	12,4
jan. 97	3,1	7,6	10,1	9,5
jan. 98	4,6	10,6	10,6	10,3
jan. 99	5,4	10,8	10,0	9,0

Källor: Arbetsmarknadsstyrelsen och Finans departementet

Även utomnordiskt födda personer med svenskt medborgarskap har en svår situation på arbetsmarknaden. Drygt 16 procent av dessa personer var arbetslösa under 1998, och endast 53 procent av dem var sysselsatta. Detta kan jämföras med 1991, då 4 procent var arbetslösa och 73 procent var sysselsatta. Vidare finns det studier som tyder på att ungdomar med utländsk bakgrund är arbetslösa i högre utsträckning än andra ungdomar, även om de har likvärdiga kvalifikationer¹³.

Det är troligt att en viktig förklaring till utomnordiska medborgares svårigheter på arbetsmarknaden är förekomsten av s.k. statistisk diskriminering. Det innebär att arbetsgivare tillskriver enskilda individer gruppegenskaper. Om arbetssökande av en viss nationalitet i genomsnitt har sämre kvalifikationer än andra sökande kommer arbetsgivarna att avstå från att kalla även högkvalificerade individer av denna nationalitet till anställningsintervju. Detta kan vara ett ekonomiskt rationellt beteende, särskilt om arbetsgivaren har många arbetssökande att välja mellan.

¹¹ Sysselsättningsgraden avser personer i åldrarna 16-64 och avser alla sysselsatta, ej enbart reguljärt sysselsatta. Således är siffrorna inte helt jämförbara med siffror avseende regeringens sysselsättningsmål som avser andelen reguljärt sysselsatta i åldrarna 20-64.

¹² Det bör dock påpekas att i tabellen redovisas endast statistik från januari månad. Helårsgenomsnittet kan se helt annorlunda ut p.g.a. säsongsvariationer.

¹³ Se t. ex. "Sveriges specifika humankapital och ungdomars etablering på arbetsmarknaden", Lena Schröders och Roger Wilhelmsson, Ekonomisk Debatt 1998, nr. 8.

Som ett led i regeringens strävan att motverka diskriminering på arbetsmarknaden ska ett system för validering av utländsk yrkeskompetens prövas under hösten. Dessutom ska en översyn göras av högskolans möjligheter att ge kompletterande utbildning till arbetslösa med utländsk bakgrund. En försöksverksamhet med inriktning mot att pröva nya metoder och aktörer för effektivare förmedling av arbeten till arbetslösa utomnordiska medborgare kommer även att initieras. Inom ramen för utbildningen i svenska för invandrare (sfi) ska tillgången på praktikplatser förbättras. Slutligen avsätts under budgetåret 2000 100 miljoner kronor för otraditionella insatser i storstadsregionerna med syfte att bryta den sociala, ekonomiska och etniska segregationen.

Ungdomar

Arbetslösheten bland ungdomar i åldrarna 16-24 år har sjunkit från 13 procent i juli 1998 till 9,5 procent i juli 1999. För de unga kvinnorna uppgick arbetslösheten i juli 1999 till 8,1 procent och för de unga männen till 10,7 procent. Nedgången i arbetslösheten bland de unga kan främst förklaras av den förbättrade konjunkturen och att många valt att studera på högskolenivå.

Ungdomsarbetslösheten motverkas genom åtgärder på lokal nivå. Antalet personer i åldrarna 18-24 år som deltar i konjunkturberoende program har minskat med 22 procent mellan andra kvartalet 1998 och andra kvartalet 1999. De arbetsmarknadsprogram som är viktigast för ungdomarna är det kommunala ungdomsprogrammet för 18-19-åringar, det nya utvecklingsprogrammet för 20-24-åringar, anställningsstöd, arbetsplatsintroduktion samt arbetsmarknadsutbildning.

Enligt statistik från AMS gick 35 procent av de ungdomar som lämnade arbetslösheten i januari 1999 till ett arbete, 30 procent till arbetsmarknadspolitiska program och 23 procent lämnade arbetskraften.

Trots ansträngningar att minska långtidsarbetslösheten bland ungdomar uppgick antalet 16-24-åringar som hade varit arbetslösa i mer än 13 veckor (drygt 90 dagar) till ca 10 900 personer i juli 1999. Detta är emellertid en minskning med 59 procent sedan juli 1998.¹⁴

¹⁴ Enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar. Enligt AMS:s statistik minskade antalet långtidsarbetslösa ungdomar i åldrarna 18-24 år från 4 948 till 3 442 personer under samma period.

Regionala skillnader

Sysselsättningen har minskat i hela landet sett över en längre period. Storstadslänen har dock lyckats upprätthålla en relativt hög sysselsättning men fortfarande är sysselsättningsgraden lägre i storstadsområdena jämfört med 1990.

Mellan det andra kvartalet 1998 och andra kvartalet 1999 har sysselsättningsgraden stigit i hela landet, med undantag av övre Norrland. Sysselsättningsgraden ligger över 70 procent i samtliga regioner bortsett från övre Norrland där den ligger oförändrad på 68,2 procent. Befolkningen har minskat i framförallt norra Mellansverige och Norrland, vilket tyder på att det råder en viss migration från de områden som har hög arbetslöshet. Av statistiken framgår att befolkningen i övre Norrland minskade i motsvarande grad som sysselsättningen under samma tidsperiod.

Tabell 2.5 Regional utveckling av arbetslöshet och sysselsättning 1998:2 - 1999:2

	Arbetslöshet		Sysselsättning	
	1998:2	1999:2	1998:2	1999:2
Hela riket	6,6	5,4	75,2	76,8
Stockholm	5,4	3,8	79,2	81,2
Östra Mellansverige	6,7	5,9	73,8	75,7
Småland och öarna ¹⁵	5,5	5,1	78,6	79,7
Sydsverige	7,5	6,0	72,2	74,1
Västsverige	6,4	4,9	75,4	76,8
Norra Mellansverige	8,2	7,3	72,6	74,6
Mellersta Norrland	8,4	6,1	72,9	74,1
Övre Norrland	7,8	7,7	71,7	71,5

Anm. Arbetslösheten beräknas som andelen arbetslösa av samtliga personer i arbetskraften i respektive region, (16-64 år). Sysselsättningen beräknas som andelen sysselsatta av samtliga personer i befolkningen i åldrarna 20-64 år i respektive region.
Källa: Statistiska centralbyrån, AKU

Det råder stora skillnader i arbetslöshet mellan olika regioner i Sverige. Arbetslöshetsnivån var det andra kvartalet i år lägst i Stockholm och högst i övre Norrland. Mellan det andra kvartalet 1998 och andra kvartalet i år har arbetslösheten sjunkit i samtliga län i takt med att konjunkturen vänt upp. Minskningen är förhållandevis jämnt fördelad över riket med undantag för Övre Norrland och Småland med Öland och Gotland.

¹⁵ Denna regionfamilj innehåller län med vitt skilda arbetslöshets- och sysselsättningsituation. Under det andra kvartalet i år var t.ex. arbetslösheten i Kalmar län 7,2 procent och sysselsättningsgraden 72,2 procent. Motsvarande siffror för Kronobergs län var 3,3 procent respektive 76,7 procent.

I Sverige – liksom i många andra länder – tycks de regionala skillnaderna i arbetslöshet bestå över tiden. De län som hade låg arbetslöshet 1980 har också låg arbetslöshet idag. Denna bild består även om hänsyn tas till förekomsten av arbetsmarknadspolitiska program. De bestående skillnaderna i relativ arbetslöshet skulle kunna bero på att arbetskraftens rörlighet mellan olika regioner är låg eller på att vissa regioner har ett överskott på arbetskraft med utbildning eller erfarenhet som inte efterfrågas och att anpassning via nyinvesteringar i humankapital tar tid. Det kan även sammanhålla med att de rikstäckande kollektivavtalen i för liten utsträckning tar hänsyn till att såväl levnadsomkostnader som kostnader för arbetsgivarna skiljer sig åt mellan olika delar av landet. Med tanke på att skillnaderna i arbetslöshet ter sig så stabila över en lång tid är det dessutom troligt att skillnaderna i arbetslöshet till stor del bottnar i t.ex. olikheter i befolknings- och industristruktur, avstånd, livsmiljö samt naturtillgångar.

3 Sysselsättnings-samarbetet inom EU

Tillämpningen av avdelningen om sysselsättning i Amsterdamfördraget har medfört att sysselsättningsfrågan fått en kraftigt framskjuten position i EU:s arbete. Ett starkt europeiskt samarbete kan stödja de nationella ansträngningarna i kampen mot arbetslösheten. Samordningen av sysselsättningspolitiken skall ske på grundval av gemensamma riktlinjer för sysselsättningen och bygger på erfarenheterna från den multilaterala övervakningen av den ekonomiska politiken. Liksom tidigare ligger huvudansvaret för sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken på de enskilda medlemsstaterna.

EU:s medlemsstater skall varje år redovisa hur sysselsättningspolitiken utformas i relation till sysselsättningsriktlinjerna. Denna redovisning sker i form av s.k. nationella handlingsplaner som lämnas in till kommissionen och rådet. Sverige lämnade in sin handlingsplan den 31 maj i år. I likhet med föregående års sysselsättningsriktlinjer delas rekommendationerna in i fyra huvudområden: att förbättra anställningsbarheten, utveckla företagargrandan, uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga samt stärka jämställdhetspolitiken.

I förhållande till riktlinjerna för 1998 har rekommendationerna stärkts vad gäller skatte- och bidragssystem, tillgång till livslångt lärande, diskriminering av svaga grupper, undanröjande av hinder för sysselsättning i tjänstesektorn samt åtgärder för ökad jämställdhet. Regeringen konstaterar att Sveriges sysselsättningspolitik ligger väl i linje med riktlinjernas rekommendationer och välkomnar särskilt riktlinjernas inriktning på att arbetskraftens anställningsbarhet måste främjas genom aktiva åtgärder, med betoning på utbildning och kompetensutveckling och att detta prioriteras framför passivt kontantstöd. Vidare delar regeringen till fullo synsättet att skatte- och bidragssystem utformas på ett sätt som gör det lönsamt att arbeta. Sverige uppfyller i de flesta fall de mål och intentioner som riktlinjerna ger uttryck för. I flera fall är regeringens ambition mer långtgående än vad riktlinjerna anger.

Handlingsplanerna granskas under 1999 i ministerrådet och av kommissionen för att sedan bli underlag till den gemensamma rapporten om sysselsättning och nya riktlinjer för år 2000. Regeringen ser en aktiv och pådrivande roll i det europeiska samarbetet som en viktig del i en politik för ökad tillväxt och sysselsättning. Regeringen avser därför att arbeta för att riktlinjerna för sysselsättningspolitiken och dess övervakning ges samma vikt som motsvarande instrument på det ekonomiska området.

Vid Europeiska rådets möte i Köln i juni i år beslutades att inrätta en så kallad makroekonomisk dialog. Syftet är att öka informationsutbytet om den ekonomiska utvecklingen och främja en samsyn mellan de aktörer som påverkar sysselsättningsutvecklingen. Inrättandet av dialogen markerar den politiska vilja som finns i EU att sträva efter ökad samverkan för att nå högre tillväxt och sysselsättning i unionen som helhet.

4 Regeringens förslag i budgetpropositionen för år 2000

Det starka förtroendet för den ekonomiska politiken med låga och stabila priser och överskott i de offentliga finanserna skapar förutsättningar för en utveckling med hög tillväxt, stigande sysselsättning och sjunkande arbetslöshet. I budgetpropositionen för år 2000 föreslår regeringen ett antal åtgärder som skall bidra till att denna utveckling befästs och blir uthållig. Dessa åtgär-

der syftar till att stärka arbets- och kompetenslinjen samt förbättra villkoren för företagandet.

4.1 Arbets- och kompetenslinjen

Arbets- och kompetenslinjen är en central strategi i regeringens politik för att den goda ekonomiska utvecklingen skall komma fler grupper till del och att långsiktigt öka arbetsutbudet. I 1999 års ekonomiska vårproposition aviserades en skattereduktion för arbetsgivare som anställer personer som varit inskrivna vid arbetsförmedlingen i mer än tre år. För att öka den grupp som omfattas av stödet föreslås det s.k. förstärkta anställningsstödet även omfatta personer öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder under minst två år.

Ett viktigt inslag i regeringens politik för ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet är ett långsiktigt arbete för att reducera marginal effekter och ta bort fattigdomsfällor. De förbättrade utsikterna för svensk ekonomi möjliggör, inom ramen för budgetmålen, skattesänkningar riktade till låg- och medelinkomsttagare. Dessa skattesänkningar kommer att sänka marginaleffekterna och stimulera arbetsutbudet. I detta syfte har också ekonomiskt utrymme skapats för att fr.o.m. 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa inom barnomsorgen. Regeringen föreslår också att gränsen för statlig inkomstskatt höjs så att färre löntagare betalar statsskatt. Målet är att andelen som betalar statlig skatt åter skall närma sig de 15 procent som var riksdagens ambition i skattereformen 1990-91.

Regeringen föreslår att 1,35 miljarder kronor år 2000 och 1,15 miljarder kronor årligen fr.o.m. år 2001 avsätts i form av reducerad skatt för att stimulera kompetensutveckling arbetslivet. Syftet är att stimulera till kontinuerlig individuell kompetensutveckling i arbetslivet, vilket kan öka individens möjligheter att välja och byta arbete. Ett system för individuell kompetensutveckling i arbetslivet skulle därmed kunna öka anställbarheten och tryggheten i arbetslivet. Formerna för kompetensutveckling i arbetslivet får övervägas i särskild ordning. Regeringen avser ge en utredare i uppdrag att föreslå hur kompetensutvecklingen kan utformas.

4.2 Förbättrade villkor för företagande

En ökad sysselsättning inom den privata sektorn är av stor vikt för att öka tillväxten. En ökad privat sysselsättning ökar också skatteintäkterna och därmed förbättras förutsättningarna för att utveckla välfärden. I syfte att stimulera företagsamheten i Sverige föreslår regeringen en rad åtgärder på skatteområdet.

Möjligheterna till avsättning till periodiseringsfond förstärks. För aktiebolag och juridiska personer höjs avdragstaket från 20 till 25 procent av inkomsten. För enskilda näringsidkare och handelsbolag höjs avdragstaket från 25 procent till 30 procent. Dessutom förlängs tiden inom vilken återföring av periodiseringsfond skall ske från fem till sex år, detta för alla företagsformer.

Som tidigare aviserats föreslås att flertalet av de s.k. stoppreglerna som tillämpas för fåmansföretag skall slopas.¹⁶ Jordbruket likställs skattemässigt med annan industri. Kupongskatten för utdelning på näringsbetingade aktier till utländska ägare föreslås avskaffas från och med årsskiftet för att inte utländska investeringar i Sverige skall missgynnas i förhållande till investeringar i andra länder. Ett utrymme avsätts för att införa en lättnad i beskattningen av utländska experter.

5 Tillväxt, sysselsättning och arbetslöshet fram till år 2002

5.1 Den ekonomiska utvecklingen

Utsikterna för svensk ekonomi har förbättrats avsevärt jämfört med den bedömning som gjordes i 1999 års ekonomiska vårproposition. En viktig förklaring till upprevideringen av tillväxtprognosen är den mycket gynnsamma utvecklingen för de inhemska delarna av ekonomin. Till grund för den starka utvecklingen av den inhemska efterfrågan ligger en kraftig sysselsättningsökning och ökade reala hushållsinkomster. Den låga inflationen bidrar till höjda reallöner och stigande aktie- och huspriser stärker hushållens förmögenhetsställning.

¹⁶ Stoppreglerna avser de särskilda regler som tar sikte på transaktioner mellan fåmansägda företag och dess ägare.

Den privata konsumtionen väntas utveckla sig starkt under hela prognosperioden dels för att fler får arbete och att hushållens inkomst- och förmogenhetsställning förbättras, dels för att inkomstskatterna sänks. Investeringsklimatet väntas vara fortsatt gynnsamt även om investeringarnas bidrag till tillväxten framöver blir lägre än under 1998.

Tabell 5.1 Nyckeltal 1998 - 2002

	1998	1999	2000	2001	2002
Antal sysselsatta	1,5	2,7	1,6	0,5	0,3
Sysselsättningsgrad	74,6	76,2	77,1	77,3	77,3
Öppen arbetslöshet	6,5	5,4	4,5	4,2	4,2
Arbetsmarknadspolitiskt program	3,9	3,3	3,5	3,5	3,5
Kontantlön per timme	3,8	3,4	3,2	3,0	3,0
KPI, årsgenomsnitt	0,4	0,3	1,2	1,9	2,0
Offentligt finansiellt sparande	2,3	1,7	2,1	2,0	2,9*
BNP	2,6	3,6	3,0	2,2	2,0

Anm. Sysselsättningsrad mäts som andelen reguljärt sysselsatta av befolkningen i åldrarna 20- 64 år. Den öppna arbetslösheten och personer i program redovisas i procent av arbetskraften. Offentligt finansiellt sparande är uttryckt som andel av BNP före beräkningsteknisk överföring. Årlig procentuell förändring redovisas för antal sysselsatta, löner, KPI och BNP.

* Före eventuella överföringar till hushållssektorn.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

I takt med att sysselsättningen ökar, växer även kommunernas och landstingens skatteintäkter vilket tillsammans med de överföringar som planerats till 2002 (se vidare avsnitt 2.4) bidrar till att öka den offentliga konsumtionen med i genomsnitt cirka 1 procent per år under perioden 2000-2002. Den internationella konjunkturutvecklingen ser också ljusare ut i jämförelse med den bild som gavs i vårpropositionen. Denna utveckling väntas också komma de svenska exportföretagen till godo.

Sammantaget växer den samlade svenska produktionen av varor och tjänster med 3,6 procent i år och 3,0 procent nästa år. Därefter väntas BNP växa i takt med den underliggande tillväxttakten i ekonomin, dvs. den tillväxt som är förenlig med att priser och löner utvecklas på ett hållbart sätt.

Genom den goda ekonomiska utvecklingen väntas skatteintäkterna öka. Trots detta sjunker skatternas (liksom även utgifternas) andel av BNP år 2000. För år 2002 väntas den offentliga sektorns finansiella sparande överstiga det av riksdagen uppsatta målet om 2 procent av BNP, vilket möjliggör överföringar till hushållssektorn.

Trots att sysselsättningen och produktionen ökat snabbt under våren och sommaren har inte inflationstrycket ökat påtagligt. Det finns också

mycket lite som tyder på att någon betydande uppgång i inflationen är nära förestående. Riksbanken antas höja reporäntan med en knapp procentenhet under nästa år. Därmed väntas inflationen år 2001 och 2002 överensstämma med inflationsmålet.

5.2 Arbetsmarknaden

Under det senaste halvåret har sysselsättningen stigit mycket snabbt och arbetslösheten har minskat. Eftersom tillväxten i ekonomin huvudsakligen drivs av en stark inhemsk efterfrågan förväntas sysselsättningsutvecklingen bli mycket god framöver. Framför allt ökar sysselsättningen inom tjänstesektorerna – både privata och offentliga – men den ökar även inom byggnadsverksamheterna. Sysselsättningen i industrin väntas minska mellan 1998 och 1999 i spåren av den tillfälliga nedgången i industrikonjunkturen. Under nästa år sker dock en liten återhämtning av industrisysselsättningen. I år ökar antalet sysselsatta totalt med hela 2,7 procent. Under perioden 2000-2002 väntas sysselsättningsökningen avta successivt i takt med att ekonomin i sin helhet mattas av något. Sysselsättningen mätt som andelen reguljärt sysselsatta i åldrarna 20 - 64 år väntas öka från 74,6 procent 1998 till 77,3 procent 2002.

Den starka sysselsättningsutvecklingen leder till att arbetslösheten fortsätter att sjunka. Ett förbättrat arbetsmarknadsläge gör även att arbetsutbudet ökar, men till följd av ökade volymer i arbetsmarknadspolitiska program och i regeringens utbildningsåtgärder dämpas dock ökningen av arbetsutbudet en del. Detta gör att den öppna arbetslösheten kan minska till 4,5 procent under nästa år för att under 2001-2001 ligga runt 4,2 procent.

De nominella löneökningarna under perioden 1999-2002 väntas bli låga, men till följd av en fortsatt låg inflation blir ändå reallöneökningarna högre än genomsnittet under perioden 1970-1998.

Det finns en rad osäkerheter behäftade med utvecklingen på arbetsmarknaden under prognosperioden. En fortsatt sysselsättningsökning förutsätter – utöver en fortsatt god tillväxt – att såväl lönebildningen som matchningen mellan arbetsökanden och lediga platser fungerar väl. Den senaste tidens mycket snabba ökning av sysselsättningen har skett med bibehållen låg inflation,

vilket kan indikera att det finns gott om arbetskraft med rätt kompetens och utbildning och att matchningen fungerar väl. Samtidigt finns allt fler tecken på brist på arbetskraft inom vissa branscher speciellt i storstäderna. En ytterligare osäkerhetsfaktor är huruvida det förbättrade arbetsmarknadsläget medför att intresset för studier i t.ex. vuxenutbildningen minskar.

Osäkerheten om i vilken omfattning det finns lediga resurser kvar i ekonomin efter 2000 är stor. Därför redovisas två alternativa kalkyler (kallade kalkyl 2 och kalkyl 3) där arbetsmarknaden fungerar väl och produktion och sysselsättning kan växa snabbare samtidigt som löner och priser utvecklas på ett hållbart sätt.

I kalkyl 2 ökar BNP 2001 och 2002 med 2,5 procent per år, vilket innebär att den öppna arbetslösheten kan minska till 3,8 procent som års-genomsnitt 2002. Sysselsättningsgraden för personer mellan 20 och 64 år stiger till 78,0 procent.

I kalkyl 3 stiger BNP med 2,8 procent per år 2001 och 2002, vilket leder till en öppen arbetslöshet på 3,5 procent 2002 och en sysselsättningsgrad på 78,5 procent samma år.